

Jan Žák

REKONSTRUKCE CHALUPY

 GRADA®

145 *nápadů
nadšeného
chalupáře*

Jan Žák

REKONSTRUKCE CHALUPY

145 nápadů nadšeného chalupáře

Grada
Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Jan Žák

Rekonstrukce chalupy

145 nápadů nadšeného chalupáře

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ VERZE

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz, www.grada.cz

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

jako svou 5602. publikaci

Odpovědná redaktorka Hana Hozová

Sazba Martina Mojzesová

Fotografie na obálce autor, Hana Hozová, Zdeněk Hoza

Fotografie v textu archiv autora, Hana Hozová, Zdeněk Hoza

Ilustrace z archivu autora

Počet stran 120

První vydání, Praha 2014

Vytiskla Tiskárna PROTISK, s.r.o., České Budějovice

© Grada Publishing, a.s., 2014

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2014

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-5143-6

TIRÁŽ ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE

ISBN 978-80-247-9358-0 (elektronická verze ve formátu PDF)

ISBN 978-80-247-9359-7 (elektronická verze ve formátu EPUB)

Obsah

Předmluva	6
Úvod	7
Příběh naší chalupy	9
Předehra	9
Šok	10
Přestavba	11
Podkroví	14
Stodola	15
Dřevník	16
Zahrada	17
Vytápění	19
Rekonstrukce obrazem	21
Přestavba	22
Podkroví	28
Stodola	36
Dřevník	39
Zahrada	42
Vytápění	48
Dalších 107 nápadů	61
Manuál pro chalupu	115
Doslov	118
Poděkování	118
O autorovi	119

Předmluva

Neúnavný a nadšený vymýšleč nápadů, zlepšováků a vychytávek všeho druhu. Tak bych popsala autora této knížky. Můžu říct, že jsem nikdy nepotkala nikoho, kdo by se na věci kolem sebe, a nemám teď na mysli jen záležitosti kutilského charakteru, díval optikou „co by se tady dalo ještě spravit, vylepšit, zjednodušit...“.

Pan Žák byl zlepšovatelem po celý svůj život a stále jím zůstává. V rámci své profese obdržel osm českých patentů a v roce 1973 titul nejlepšího zlepšovatele. Když před lety koupil chalupu na spadnutí, bylo jasné, že ji dá takzvaně „do pucu“.

K rekonstrukci chalupy je možné přistupovat různě. Asi nejjednodušší je namyslet si, jak chceme obydlí upravit, pozvat si firmu, zaplatit a máme, co jsme chtěli. Pan Žák však zvolil jinou cestu. Chalupu vyspravil sám a téměř zadarmo. Uplatnil zde sobě vlastní vymyšlení ne-tradičních postupů a technických řešení, z nichž většinu najdete v této knížce.

Je potřeba říci, že se autor při rekonstrukci a realizaci svých nápadů nijak neomezoval a ne-svazoval normami a obvyklými technickými postupy. Všechno ale dobře funguje. Na vlastní kůži jsem vyzkoušela například výtah do podkroví, jenž na mě působil úsměvně jen do chvíle, kdy jsem do něj nasedla. Byl zkonstruován kvůli babičce, která by se jinak do poschodí nedostala. Výtah si na chatě dělat nebudu (nemáme patro), ale řadu autorových vychytávek rozhodně hodlám zkopírovat. Začnu fixací dveří a oken, kroužky proti slimákům a tlumičem zavírání branky. Věřím, že i vám se bude některý z nápadů hodit.

Hana Hozová

Úvod

Je nás určitě víc, kdo jsme se zamilovali do své chalupy. Chalupou myslím víkendové stavení někde u lesa nebo potoka nebo alespoň na vesnici, dál od ruchu města. Není samo sebou, že člověk cítí potřebu vracet se do náručí kamenných zdí, které jsou zosobněným rčením „můj dům, můj hrad“. Budou v tom asi i prvky atavismu, vlastnosti, zděděné po vzdálených předcích – vybudovat pro ochra-

nu rodu vlastníma rukama příbytek jako zázemí pro přežití. Je zajímavé, že tak láskyplný vztah k nemovitosti většinou nemají ani členové rodiny vlastníci někde na pokraji města třeba vilu, které taková chaloupka u lesa cenově nesahá ani po kolena. Té naší milované chalupě se v našich očích nemůže rovnat ani sebehonosnější chata, jejíž zasklená veranda zdálky přitahuje zraky obdivovatelů.

V čem asi tkví kouzlo naší chalupy? Důležitou roli zde určitě hraje změna prostředí. Už jen vědomí, že o víkendu budeme na chalupě. Mállokdo si uvědomuje, jaký vliv na naši psychiku má změna prostředí. Jen si zkuste dovolenou strávit doma v bytě. V maximálním pohodlí, bez

jakýchkoli starostí a s donáškou vynikajících jídel budete za pár dní nespokojeni, potom nervózní a nakonec se půjdete aspoň projít ven, i když bude pršet. Představa štípání dříví na chalupě pro vás bude rajskou hudbou. Ale pozor, ono to funguje i obráceně: po týdenním pobytu na chalupě si začnete hledat důvod, proč se „musíte“ pro „něco“ vydat do města. Na chalupu se však zase rádi vrátíte.

Dalším fenoménem chalupy je práce. Měl jsem chatu na Orlické přehradě v překrásné zátoce, ale prodal jsem ji, protože tam nebylo co dělat. Bez člunu a bez práce přicházelo v úvahu jenom koupání, čtení novin a při větší sešlosti hraní karet. Děti by se tam asi ukousaly nudou. To na chalupě je pořád co dělat, a věřte, nebo ne, i děti baví práce, když je správně dávkovaná a úměrná jejich věku. A pokud máte u chalupy zahrádku, případně stodolu, kterou si upravíte jako dílnu, máte pro celou rodinu o zábavu postaráno od března do listopadu. Vlastně i v zimě při odklizení sněhu.

Právě o práci na chalupě pojednává i tato knížka. Je zde shrnuta řada zkušeností z budování a údržby chalupy. Někomu se mohou hodit rady, jak ušetřit peníze využitím menších i větších nápadů a „zlepšováků“, kutilové se dozví, jak se dá vyrobit vlastními silami tepelné čerpadlo nebo výtah do podkrovní.

Chalupaření je ryze českou doménou. Zasloužila se o to hlavně léta totality, kdy se lidé nejprve vyžívali v zahrádkaření, potom v chataření a v chalupaření. Tento trend však pokračuje, chalupářů přibývá.

Doufám, že moje knížka najde své čtenáře.

Autor

Příběh naší chalupy

Předehra

Když se můj věk přehoupl přes čtyřicítku, potkal jsem jednou kamaráda, který byl asi o deset let starší než já. Bylo to před víkendem a Ruda, tak se kamarád jmenoval, se mezi řečí pochlubil, že sobotu a neděli stráví na své chalupě v přírodě, kam mě také pozval. Namítl jsem, že příroda je mým domovem a chalupu nepotřebuji, protože v té době, vlastně stejně jako dosud, bylo mým velkým koníčkem sportování. Ruda se usmál a pronesl historickou větu: „Jen počkej, až budeš ještě trochu starší, taky přijdeš chalupaření na chuť!“

Moc jsem Rudovi tenkrát nevěřil, ale opravdu mi za pár let myšlenka na chalupu začala vrtat hlavou. Bylo to určitě i tím, že můj syn, kterému bylo deset let, potřeboval „čuchnout k práci“, což v panelovém domě moc nešlo. Využil jsem cykloturistiky a jízd na motocyklu k hledání vhodného rekreačního objektu v širokém okolí. Dlouhou dobu jsem nemohl nic zajímavého najít, až jednou podle pravidla „pod svícnem je tma“ mě náhoda zavedla do blízké vesničky, kde mi jedna stará babička ukázala chaloupku podle mých představ: na samém konci vesnice, na okraji lesa, stálo malé hospodářské stavení se stodůlkou a kolnou, uprostřed malý dvorek. A pod okny ještě zahrada. Zkrátka: láska na první pohled.

Stařeček, který tam bydlel, však nechtěl o prodeji ani slyšet. Nezbylo nic jiného, než se obrnit trpělivostí. Jezdili jsme tam s manželkou a synem často na návštěvu, vždycky s něčím na zub a nikdy bez piva. Bylo to skoro jako ve filmu *Na samotě u lesa*. Donášeli jsme v mlékárenské konvi i vodu ze studánky v lese, protože v objektu nebyl zaveden vodovod a stařík špatně chodil, neboť měl místo levé nohy protézu. Docela jsme si na sebe zvykli, čas ubíhal, až jednou, asi po roce, jsme nevěřili vlastním uším, když najednou řekl: „Já vám tu chalupu prodám, ale musíte mi zajistit místo v domově důchodců v Mníšku pod Brdy, tam se mi líbí.“ Zdálo se, že jde o jednoduchý úkol, ale brzy jsme zjistili, že to je neprůstředné, protože DD Mníšek patřil pod ředitelství v Praze a tam měli pořadník plný na sedm let dopředu. Nastalo další čekání. Nakonec jsme přece jen koupí zrealizovali s věčným břemenem staříkova dožití v chalupě a brzy potom zapracoval osud: stařeček dostal zápal plic, sanitka ho odvezla do nemocnice, odkud se už nevrátil. Na Místním národním výboru nám předali klíče a začala pro nás nová éra – éra chalupaření.

Šok

Kupovali jsme v podstatě „zajíce v pytli“, protože při návštěvách staříka jsme si nikdy netroufli vejít dovnitř stavení. Až když děda najednou nebyl, zahájili jsme důkladnou prohlídku nemovitosti. Byl to šok! Po otevření vstupních dveří do kuchyně na nás dýchlá silná zatuchlost, typická pro nevětrané prostory. V rohu místnosti stála postel, z níž se ozývalo tiché pištění. Po odkrytí špinavé peřiny se v matraci objevilo myší hnízdo, odkud na nás povykovaly tři malé myšičky. Hlodavci řádili i ve vedlejší velké cimře přeplněné všemožnou veteší. Světnici stařík používal evidentně pouze jako skladiště. Pod stropním trámem, který podpíral nezvykle nízký strop, bylo nutno sklonit hlavu a pro povalující se boty, šatstvo, tiskoviny a prázdné lahve doslova nebylo kam šlápnout.

Představa, že budeme tyto obytné prostory zkulturnovat, nebyla růžová. Lepší vyhlídky skýtala stavební dispozice celé usedlosti. Les „pod nosem“, solidní příjezdová cesta až do dvorku, zahrada pod okny a poměrně malá vzdálenost od našeho trvalého bydliště byly nezpochybnitelnou devizou. Část obytného stavení zabíral chlév, sklep pod stodůlkou byl zatopený vodou, kamenné zdi vypadaly jako po dělostřeleckém útoku, střecha byla místy děravá, chyběl vodovod a kanalizace, polovinu dvorku tvořilo hnojiště a zahrada vypadala spíše jako džungle. To všechno pro mě ale bylo tou pravou výzvou, kterou jsem hledal. V hlavě jsem měl jasnou představu: jak zmizí hnojiště s kadibudkou, kudy přivedu vodovod, jak vyspravím díry v kamenných zdech, jak se na dvorku i zahradě budou nádherně vyjímat kamenná koryta, jak

vyčerpám vodu ze zatopeného sklepa a jak bude venkovním prostorům vévodit zastřešená „kolonáda“ s ohništěm. Moje fantazie pracovala naplno.

Jinak to ale viděli někteří členové rodiny. Například babička vyslovila svůj názor úplně jasně: „Náš mladej se asi zbláznil.“ Uměla si totiž představit, kolik práce a peněz bude třeba, než tu ruinu budeme moci nazývat rekreační chalupou. Moje předsevzetí ale bylo takové, že do budování chalupy budeme „strkat“ minimum peněz, potřebný materiál nebudeme kupovat nový a k vybavení místností musí stačit jen opravený nebo upravený nábytek.

Zpočátku byly finanční náklady opravdu minimální. Všechny zednické práce jsem zvládnul sám, potřebné množství stavebního kamene jsme získali vybouráním chlévů a otvorů pro okna a dveře. Nekoupili jsme ani cihlu. I všechny další práce na chalupě se nesly v duchu „udělej si sám“ a celá rodina si rychle zvykla na to, že já všechno spravím a opravím. To se ale nakonec ocitlo na hranici kontraproduktivity, což dokazuje prohlášení mé manželky: „Už mě s tou svou šikovností šteješ! Spravíš i to, co já schválně rozbiju, abych měla důvod koupit taky nějakou novou věc.“

Kontrast šikovnosti v našem příbuzenstvu vytváří švagr Josef, který „vstoupil do dějin“ opravou záchodu v panelovém domě, kde je splachovací nádržka pro získání většího tlaku vody umístěna u stropu. K dotažení mírně kapajícího přívodu vody do této nádržky použil těžký hasák, který mu však vypadl z ruky a spadl do záchodové mísy. Samozřejmě ji prorazil. Švagr nelenil, sedl do auta, dojel do obchodu a koupil mísu novou. Při jejím upevňování k podlaze nedal pod hlavy šroubů pružné podložky, jeden šroub dotáhl víc, než je pro keramiku zdravé, a příruba záchodové mísy se ulomila. Takže Josef znovu nelenil, sedl do auta, dojel do obchodu a koupil další mísu. Tu už mu pomohla nainstalovat jeho šikovnější manželka, která nakonec dotáhla i ten kapající přívod vody do splachovací nádržky.

Přestavba

Stavební úpravy na naší chalupě probíhaly v chronologickém sledu tak, jak to vyžadovala situace. Ze všeho nejdříve bylo nutno zavést vodovod. Nejbližší napojení na vodovodní řad bylo možné u souseda na dvoře ve vzdálenosti asi šedesáti metrů. Traktorista z blízkého JZD provedl mechanickou lžící výkop, do kterého „vodaři“ uložili „coučku“ z PVC, do jímky v domě instalo-

vali vodoměr a bylo po starosti. Vlastně nebylo, protože chyběla i odpadní kanalizace. Tu jsme vyřešili položením kameninových rour do stejného výkopu, v němž byl vodovod, a odvedením splašků do septiku zhotoveného na zahradě ze čtyř betonových skruží.

Přepážka v septiku je sice jen dřevěná, ze silných prken, ale slouží dodnes, stejně jako instalace rozvodu vody od vodoměru do koupelny, kuchyně, ke korytu na dvoře i na zahradě a do podkroví. Za zmínku stojí, že tuto instalaci jsem dělal amatérsky úplně sám, litinové fitinky jsem šrouboval rovnou na PVC trubky. Současně s budováním vodovodu probíhaly samozřejmě i úklidové práce tím způsobem, že na zahradě hořel velký oheň, v němž skončila prakticky všechna veteš z cimry i z kuchyně.

Po vodě a velkém úklidu přišlo na řadu velké bourání. Aby se dvorek aspoň opticky zvětšil, zboural jsem se svým tchánem chlívek pro ovce a kozy, čímž vznikl poměrně velký prostor pro kryté „sezení“ a v napojení na otevřenou kolnu nakonec vznikla osmimetrová krytá „kolonáda“ s otevřeným ohništěm. Předtím ovšem muselo zmizet hnojiště s kadibudkou.

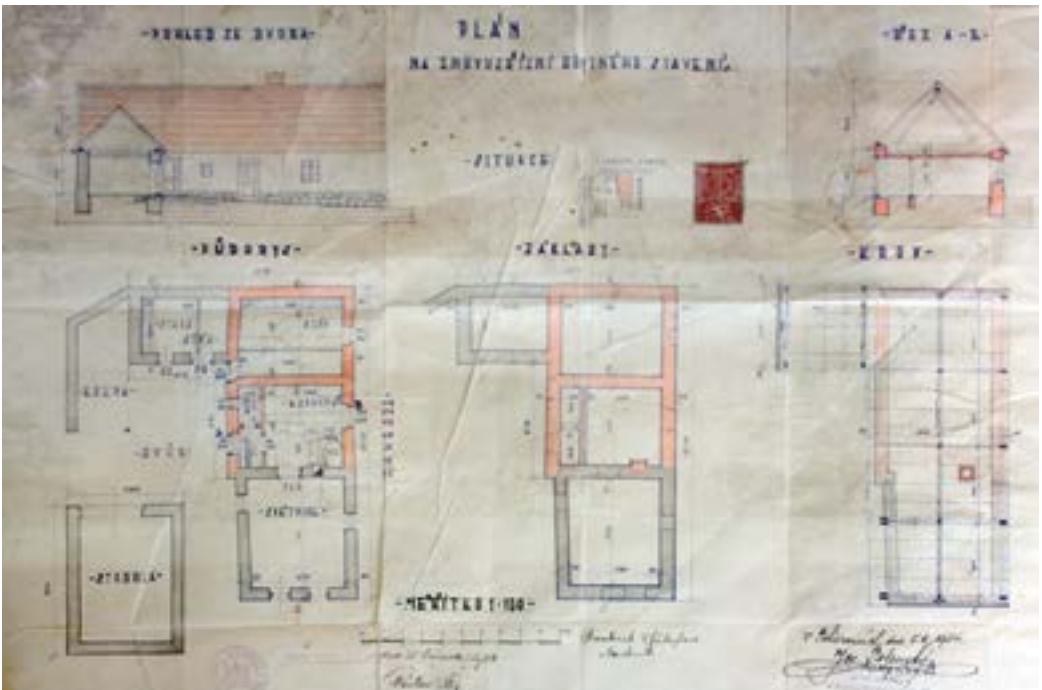
Po odklizení hnojiště se objevila zcela neočekávaně ještě prázdná žumpa, kterou jsme operativně využili jako trativod. Jáma nebyla vyzděná, tak jsme ji naplnili kameny a svedli do ní přes zavěšený řetěz z okapů dešťovou vodu ze střechy „kolonády“. Takovéto trativody jsou teď na chalupě ještě dva pro svod dešťové vody z okapů na obytném stavení. Je to k neuvěření, ale pohltí veškerou vodu ze střechy i při největším dešti. Vlastní přestavba se týkala kromě „kolonády“ hlavně vnitřních prostor obytného stavení v přízemí, ale ještě mnohem rozsáhlejší stavební úpravy nás čekaly v podkroví, o čemž bude pojednávat část *Podkroví*.

Prvním krokem bylo samozřejmě rozšířit obytnou část využitím poměrně velkého prostoru chléva. Díky tomu, že ve chlěvě už dlouho nebyl žádný skot, nedalo moc práce celý prostor vyčistit a obezdít kamenné stěny „čtvrtcihelkou“ s odvětranou mezerou. Z části chléva tak vznikl pěkný pokoj pro hosty a zbytek prostoru zabrala koupelna s přístupovou chodbou. Místnosti však nejsou využitelné bez oken, takže jsem musel dvě okna vlastnoručně vybourat v sedmdesáticentimetrové kamenné zdi – a to nebyla žádná legrace. Naštěstí jsem jako kluk „čichl“ k zedničtině, a tak obě okna dodnes plní svoji světelnou a větrací funkci.

Po odstranění volala i podlaha v kuchyni, protože pod linoleem už byla plíseň. Moc se mi do toho zásahu nechtělo, až jednou, když se nám ohlásila návštěva z ciziny, mi dala manželka „nůž na krk“ – na práci mi zbývalo jen pár dní. V časové tísní jsem realizoval následující zkrácený technologický postup: První den vybourání prkenné podlahy s polštáři, vyrovnání „rostlé“ země a zabetonování nepříliš hustou pěticentimetrovou vrstvou. Druhý den zaizolování celé dosud jen „zavadlé“ betonové plochy lepenkou IPA a položení dlažby do dvoucentimetrové vrstvičky řídkého betonu, samozřejmě po částech s „vycouváním“ u dveří. Třetí den už jen opatrné „vyspárování“ a vyčistění celé plochy.

Bourání mě samozřejmě potkalo ještě několikrát. Důležitá byla například výměna okna do zahrady v tlusté kamenné zdi za dvoukřídlové dveře, jimiž by se dalo vyjít na vydlážděnou terasu. Tomu zákonitě předcházelo snížení podlahy v cimře o 50 cm. Další velké bourání nás čekalo při přestavbě stodoly, ale to bude podrobně popsáno později v části *Stodola*. Namísto je snad ještě zmínka o tom, že kamenné zdi bylo po opravě prasklin nejsnazší omítnout hodně

řídkou hrubou cementovou maltou. Tento „špric“ drží už 25 let i na spodní straně stropních železných traverz.

Podkroví

Úpravou přízemí obytného stavení jsme získali šest míst na spaní: ve velké cimře zaručuje nerušené spaní jedna klasická dřevěná postel a jeden dvoulůžkový rozkládací gauč a v „chlívě“, jak říkáme pokoji pro hosty, jsou dvě válendy a jedna vysunovací přistýlka. Protože máme hodně přátel a známých, kteří nás často navštěvují a „užívají v lůně přírody božského klidu“, vrhli jsme se do přestavby podkroví. Původní půdní prostor s jedním vikýřem, který kdysi sloužil k ukládání sena, jehož zbytky jsme likvidovali několik dní, byl v dezolátním stavu. V rámci generální opravy střechy jsme vyměnili několik krokví, některé stačilo zdvojit. Ve směru do zahrady se nám podařilo část střechy „zvednout“ a získat tím prostor pro dvě velmi pěkné ložnice. Těm neubírá na kráse ani skutečnost, že „zvednutí“ střechy mělo své omezení, takže parapety jejich oken jsou jen několik centimetrů nad podlahou. Ve směru do štítu stavení vznikl další pokojík se střešním oknem, později nahrazeným vikýřem s oknem do zahrady, a v podkroví zbylo ještě místo na malou koupelnu, kuchyňku a komoru.

Snadno se to popisuje, ale základem budování podkroví bylo zpevnění povalových stropů přízemních místností. Zejména hlavní stropní trám o délce 6 m ve velké cimře by další zatížení

stropu o rozměrech 6 × 7 m neunesl. Situaci zachránily další dva šestimetrové trámy o průřezu 22 × 25 cm. Jeden je umístěn nad hlavním stropním trámem, spolu jsou propojeny ocelovým třmenem se dvěma šrouby M 25, a strop cimry tak dosáhl zpevnění o 100 %. Druhý, stejně mohutný trám uložený vedle toho prvního, ale o pět centimetrů výš, aby se průhyby podlahy nepřenášely na strop dolní místnosti, nese spolu s obvodovou zdí celou konstrukci podlah v obou podkrovních ložnicích.

Podlahy v ostatních prostorách podkroví mají podklad z hmoty, která nahrazuje pěnobeton. Je to směs cementu, písku, dřevěných hoblin a vody. Je levná, lehká, na tlak dostatečně pevná, tepelně izoluje, při tuhnutí nepraská a je možné do ní i zatlouci hřebík. Ve vstupní části do podkroví jsem položil dlaždice přes vrstvu cementového potěru přímo na prkennou podlahu – drží to dodnes. Velkým problémem se jevíly dva vazné trámy střešní konstrukce, které překážely průchodu podkrovím, protože čnely půl metru nad podlahou. U obou jsem provedl tak zvanou „výměnu“, což je spojení dlouhými šrouby s náhradním trámem pod podlahou a vyříznutí překážející části vazného trámu. Z původní střešní konstrukce jsou v celém podkroví vidět pouze dva trámky na chodbě a v jednom pokojíku, ostatní jsou zabudovány v heraklitových stěnách místností. Povrchy stěn kryjí dřevěné palubky v kombinaci s bílou omítkou, protože přemíra palubek by vytvářela pocit, jako by byl člověk uzavřen v bedně. Naproti tomu šoupací dvířka dvou úložných prostorů na chodbě působí opticky mnohem lépe v barvě dřeva, byť jsou ze sololitu. Pro úplnost pojednání o podkroví zbývá už jen zmínka o tom, že v zadní části komory se ukrývá „strojovna“ výtahu do podkroví a srdce malého tepelného čerpadla. Nesmíme zapomenout ani na schody do podkroví, i o nich se dozvíme později víc. Podrobnosti budou popsány v části *Rekonstrukce obrazem*.

Stodola

Velká úklidová akce neminula ani stodolu. Staré seno a slámu z „odru“ jsme zkusili spálit postupně v ohni na zahradě, ale mnohem rychlejší a účinnější bylo vyvézt biologický materiál po dohodě s hajným do lesa. Přestože hromada tohoto v podstatě steliva byla obrovská, za poměrně krátkou dobu úplně zmizela a nás vůbec nezajímalo, jestli se o to přičinili sousedé, nebo hladová zvěř.

Jako větší problém se jevila skutečnost, že „loch“ neboli sklep s krásným klenutým stropem pod částí stodoly byl do výše jednoho metru zatopen vodou a po pracném vyčerpání se „bazén“ za pár týdnů objevil znovu. Bylo jasné, že spodní voda se vzdát nehodlá. Po dalším marném pokusu vodu vyčerpát jsem přikročil k radikálnímu řešení. Pomocí hadicové libely, zhotovené amatérsky z hadice a dvou PET lahví bez dna, jsem změřil, že podlaha sklepa je o 20 cm výš než hladina potůčku, který protéká přílehlou zahradou souseda, takže se naskytla příležitost odvodnit sklep samospádem. Soused mi dovolil vykopat stoku pro roury, jimiž jsem vodu ze sklepa odvedl do potůčku, a bylo po starosti. Při velkém dešti, když se hladina potůčku zdvihne, se sice vzhledem k malému spádu kanalizace ve sklepě voda objeví, ale zase sama zmizí.

Nastal čas začít sklep pod stodolou využívat. Prvním předpokladem však bylo zlepšit vstup, protože do „lochu“ se muselo lézt prakticky „po čtyřech“. Navíc nízká klenba v „lochu“ nedovo-

lovala stát vzpřímeně, a místy byla dokonce porušená, takže hrozilo její zřícení. Na obzoru byl další radikální zásah: zbourání klenby, získané cihly vydaly na postavení nové nosné zdi, která umožnila použít na strop sklepa betonové překlady a pro pohodlný přístup do takto vzniklého nového sklepa jsem vyrobil dřevěné schody, o nichž bude ještě zmínka.

Šlo o modernizaci velmi přínosnou, ale musím přiznat, že trpí i jednou slabinou: stará klenba sahala „ze země do země“ tím, že se opírala o kamenné zdi v částech, které byly bez izolace v zemi. V „lochu“ tedy celou zimu nemrzlo, protože klenba byla „vyhřívána teplem země“, byť to byla teplota jenom pár stupňů Celsia. Po přestavbě sklepa, pokud jsou delší dobu velké mrazy, klesne teplota v „lochu“ až na $-2\text{ }^{\circ}\text{C}$, protože nový strop kontakt s „rostlou“ zemí nemá. Výhodou zůstává nízká teplota ve sklepě i v parných letních dnech. Lahve s pivem nestavíme na „sedmý schod“, ale až na zem.

Podsklepení stodoly tedy bylo vyřešeno, zbývalo ještě její prostor prosvětlit, čehož jsme dosáhli na pěti místech. Nejvíce pomohlo prosklení velkého okna ve štítu namísto dřevěných dvířek, prosvětlení „odru“ se zlepšilo vsazením jednoho střešního okna, které zbylo po předělání mansard, a experimentem se zalepením skleněných proužků do šesti tašek střechy. Velkým přínosem nejen pro osvětlení, ale i pro větrání, je zvětšení okna v kamenné zdi a v neposlední řadě se osvědčila i řada nízkých okýnek, zabudovaných nad novými vraty. Jsou to vlastně velká okenní křídla s falešnými příčkami, které opticky rozdělují velkou zasklenou plochu na řadu malých okýnek.

Hliněný „mlat“, který byl stálým zdrojem prachu, se nám podařilo vydláždít zámkovou dlažbou, pod níž je drenážový systém odvodnění. „Zlatým hřebem“ stodoly je „akustická kontrola osvětlení sklepa“, která každého zaujme – když ve sklepě svítí světlo, ve stodole hraje hudba. Detaily budou opět rozvedeny v části *Rekonstrukce obrazem*.

V současné době stodola slouží jako dílna, jako depo všeho, „co se může někdy hodit“, ale i jako garáž jízdních kol. Máme dvě zánovní horská kola, na kterých s manželkou pravidelně vyjíždíme zvyšovat svou fyzickou kondici. Pravidelnost spočívá v tom, že jednou za rok, když jsou vhodné klimatické podmínky, to znamená, že neprší, nefouká vítr, nepálí slunce, teplota vzduchu je mezi $22\text{ }^{\circ}\text{C}$ a $25\text{ }^{\circ}\text{C}$, není mlha a vlhkost vzduchu je kolem 60 %, nasadíme cyklistické přilby a slavnostně vyrazíme z kopce dolů na náves. Tam mají chalupu naši známí, zastavíme se u nich a oni nás vždycky pozvou na skleničku. Samozřejmě nezůstane u jednoho pohárku, takže nakonec se o ta horská kola opíráme při chůzi do kopce těch 350 m zpátky domů a těšíme se na další „pravidelnou“ cyklistickou vyjížďku.

Dřevník

Posledním objektem, který patří k chalupě, je dřevník. Tenkrát na začátku skýtal žalostný pohled. Stál skromně za chalupou při vstupu do zahrady: polorozpadlý, ruina na první pohled. Na druhý pohled to bylo ještě horší. Stěny žádné, dovnitř přšelo i padal sníh. Zbývalo jediné – co nejdříve postavit dřevník nový. Protože uvnitř nebylo vlastně ani žádné dříví, bylo mi jasné, že si brzy zahrají na tesaře a na zedníka. Bourání nebylo žádný problém: stačilo podrazit dva dřevěné sloupky a spadly i zbytky střechy, z níž jsme prozíravě nejdřív sundali všechny tašky a hře-

benáče. Tuto starou krytinu bylo ještě možné využít. Po odklizení trosk jsem se pustil prakticky sám do stavby nového dřevníku, jehož vizi jsem nejprve „hodil“ na papír. V „projektu“ jsem nezapomněl ani na to, že dřevník bude stát těsně u zeleninové zahrádky, takže v novém objektu by měl být vyčleněn prostor pro uložení zahradního nářadí. K velké radosti mé manželky, pro kterou je práce na zahradě velkým koníčkem, je nyní v novém dřevníku poměrně velký zasklený „kumbál“, který splňuje všechny požadavky zahrádkářského nadšence.

Vlastní dřevník v sobě skrývá i dva moderní prvky: střešní okno, které zbylo z pozdějšího předělávání podkroví, a stěny s regulovatelnými větracími žaluziemi.

Postup stavebních prací při budování tohoto objektu je zdokumentován i s popisem v části *Rekonstrukce obrazem*. Doplnění palivového dříví k vysychání v dřevníku je příležitostné. Díky tepelnému čerpadlu máme spotřebu paliva minimální, stačí nám prakticky jedna větší „souška“ nebo plevelová olše či bríza za rok. Po dohodě s hajným takto „čistíme“ elektrickou motorovou pilou okraj lesa hned za cestou kolem chalupy, vystačíme si s několika kabelovými „prodlužovačkami“ na vzdálenost až 100 m. Před dvěma lety jsem využil návštěvu svých vnuků k tomu, abych jim předvedl, jak se správně poráží strom, protože to ještě nikdy neviděli. Na náspu hned u cesty stála v houšti pěkná souška, kterou jsem se rozhodl „položít“ hezky podél cesty, aby nepadla na sousedovu stodolu na protilehlé straně cesty. Tato „ukázková“ akce se mi ale poněkud vymkla z rukou. Podle všech pravidel jsem sice vyřízl v kmenu klín ve směru požadovaného pádu, ale větve zaklíněné do okolních stromů soušku při dořezávání nasměrovaly přímo na sousedovu stodolu. Vnuci našťestí z místa činu včas utekli, ale mě neminula ostuda ani oprava střechy té stodoly.

Zahrada

První dojem při vstupu do zahrady? Neprostupná džungle. Na ploše 3,5 aru se tísnilo třicet stromů a stromků – od dvou mohutných ořešáků až po biče, které ze země vyrážely naprosto nesystematicky, jak to příroda, nerušená po několik let zásahem lidské ruky, sama zařídila. V přítmí vzájemně hustě propletených větví, kterými neměly sluneční paprsky šanci proniknout, nerostla žádná tráva, zato mohutné stonky a listy „kozí nohy“, botanicky bršlice, sahalo až k pasu.

Tato „přírodní rezervace“ byla obehnána polorozpadlým plotem, jehož zpuchřelé dřevěné plaňky se hodily maximálně k udržování ohně při pálení veteše ze stavení. Nejdřív ale bylo nutné udělat pro ohniště místo pokácením několika stromů. Ono vlastně nešlo o kácení v pravém

smyslu slova. Abychom neměli starost s dobýváním pařezů po poražených stromech, u každého stromu jsme odkryli a přesekali kořeny, uřízli korunu a takto vzniklý pahýl kmene jsme vyvrátili. U menších stromů to šlo dobře, ale ty dva ořešáky s kmeny o průměru 35 cm jsme likvidovali celý týden. Ponechali jsme pouze dvě jabloně, které ničemu nepřekážely, ale i ty musely brzy udělat místo nové promyšlené výsadbě. „Vybílání zahrady“ nás neminulo už proto, že přes celou její délku bylo nutno přivést vodovodní přípojku a za tím účelem na ni musel vjet traktor s mechanickou lžící, protože kopat ručně téměř dva metry hluboký a šedesát metrů dlouhý výkop ve spleti kořenů po odstraněných stromech by pro mě byl nadlidský výkon.

Součástí zahrady je i zeleninová zahrádka. Tenkrát byla oddělena od vlastního sadu zbytky dřevěného plotu a o nějakých stopách po pěstování zeleniny se vůbec nedalo mluvit. Přesto, nebo možná právě proto, se ve mně probudila touha stát se farmářem. Rýčem jsem zryl půdu, která hodně dlouho ležela ladem, soused mi věnoval košík brambor a já se dmul pýchou při pohledu na několik řádků, z nichž se určitě urodí aspoň pytel krásných velkých brambor. Když nastal čas jejich dobývání, bylo mi divné, že nať dosahuje výšky téměř jednoho metru. Další překvapení vydala zem: nakopal jsem dohromady necelý košík brambůrků o velikosti dvoucentimetrových kuliček.

Od té doby nefarmařím a veškerou péči o rostlinstvo všeho druhu svěřuji své manželce. Občas ale vymyslím nějakou „vychytávku“, která nám oběma udělá radost a zpříjemní život. Nejvíc mi vadilo, že na zahradě není zdroj vody, přestože dva metry za plotem teče přes sousedovu zahradu potůček. Nedalo mi to spát, až mě napadlo řešení. Do potůčku ve směru proti

proudu jsem položil stometrovou „coulku“ z PVC a vyvedl ji přes vodovodní ventil do kamenného koryta u plotu na své zahradě. Výškový rozdíl od koryta k sacímu koši v potůčku na konci stometrové hadice činí sice jenom tři metry, ale to stačí vytvořit dostatečně velký hydrostatický tlak, který vytlačí hadicí vodu z potůčku do koryta, z něž je po jeho naplnění vedena trůbkou zpět do potůčku. Není snad třeba líčit, kolik radosti voda a kamenné koryto na zahradě přináší nejen nám, ale hlavně našim malým vnukům. Požitek z vody v horkých letních dnech umocňuje sprcha napojená na zmíněný přívod potoční vody, a pokud je třeba vodu přihřát, stačí sprchu propojit s amatérským solárním ohříváčem, který bude blíže popsán v části *Rekonstrukce obrazem*. Tam bude také zmínka o skleníku, který do zahrady patří.

Vytápění

Zpočátku nás topení v chalupě příliš „nebolelo“, prostě jsme jako dřív začali topit dřívím a uhlím v kuchyňských kamnech. Kachlový sporák v kuchyni byl tenkrát vlastně jediným zdrojem tepla v celém stavení.

Brzy jsme si ale uvědomili, že je zapotřebí mít teplo v celé chalupě, jinak bude v kamenných zdech pořád nevlídno. Proto jsme nejprve ve velké cimře instalovali „Bullerjan“. To jsou úžasná kamna, pouze na dřevo, rychle vytopí i velké prostory. Do nového pokoje pro hosty „v chlívě“ pasovala malá kamínka „Petry“ a do podkroví jsme naplánovali elektrické přímotopy, které v té době zažívaly velký boom. Všechno ale dopadlo úplně jinak. Postupem doby totiž vstupovalo do hry více hledisek, jako cena otopu, zatápění, přikládání, vynášení popelu, příprava dříví a hlavně nutnost topit delší dobu, než se studené kamenné zdi prohřejí. Poslední pohnutkou k tomu, abych něco vymyslel, byla následující příhoda: Soused penzista sehnal levné dříví na topení, za dva „kubíky“ bukových polen zaplatil 1 500 Kč i s dovozem. Na složení ve dvoře si ale musel zjednat pomocníka, protože bukové poleno sám neunesl, to ho stálo 500 Kč. Sám nezvládl ani rozřezání polen, za to zaplatil dalších 1 000 Kč. Ten „špás“ ho tedy stál 3 000 Kč, zatím bez měkkého dříví na podpal. Při takových vyhlídkách do budoucna mě poněkud zamrazilo v zádech. Psal se rok 1998. Zaujaly mě odborné články o tepelných čerpadlech, a tak jsem začal experimentovat.

Syn mi koupil laserový teploměr a pokusy mohly začít. Celých 45 °C na kondenzačním roštu domácí ledničky pro mě bylo dostatečným důkazem, že „obrácený chod“ mrazáku pěkně hřeje. Sestavil jsem tedy ze čtyř starých chladniček zkušební tepelné čerpadlo. Jeden kondenzační rošt mi posloužil jako topidlo v pokoji pro hosty a funkci výparníku převzaly tři další rošty, umístěné na půdičce nad pokojem spolu s kompresorem o výkonu 120 W. Zbývalo už jen propojit celý systém, vyčerpat z něj vzduch, natlakovat monopropylenglykolem a zaletovat. Dva odborníci chladničkáři mi to rozmlouvali jako zbytečnou práci, ale třetí mistr svého řemesla to provedl a ono to funguje dodnes, i když kondenzační rošt má příliš malou hmotu, která stačí jenom na temperování pokoje.

Po tomto úspěšném experimentu jsem se už bez váhání pustil do stavby velkého tepelného čerpadla s příkonem 1,2 kW. Bylo mi jasné, že tepelné čerpadlo nepoběží nepřetržitě, protože jsem je z úsporných důvodů zapojil pouze na „noční“ proud, proto bylo nutno jím vyrobené

teplo akumulovat. K tomu účelu slouží nádrž s obsahem tisíc litrů vody, zaizolovaná v zemi pod oknem kuchyně. Tuto vodu dokáže tepelné čerpadlo ohřát na 55 °C a její teplo ohřívá radiátory v kuchyni, ve velké cimře i ve dvou ložnicích v podkroví. Celý systém je propojen s nádržkou instalovanou v kachlovém sporáku v místě, kde byla pečící trouba, takže pokud se v kuchyni v kamnech topí, lze nemrznoucí směsí v systému přečerpávat teplo zpět do velké akumulací nádrže v zemi. Toto amatérsky zhotovené tepelné čerpadlo bude podrobněji popsáno v části *Vytápění*. Jeho hlavní význam spočívá v tom, že účinnost tepelných čerpadel se pohybuje od 300 do 500 %, čili každá kilowatt hodina příkonu se třikrát až pětkrát vrátí ve formě tepla. Podle druhu provedení toto zařízení čerpá teplo ze vzduchu, z vody nebo ze země. Jsou to obnovitelné zdroje, o kterých se sice hodně mluví, ale pro jejich využití se dělá velice málo. Pro úplnost této stati je třeba dodat, že v pokoji pro hosty, kde malé tepelné čerpadlo stačí celou místnost pouze temperovat, jsme nainstalovali ještě elektrická akumulací kamna, která se však zapínají, jenom když přijede v chladném počasí návštěva, a třetí ložnici v podkroví jsme zmodernizovali klimatizací, která dokáže i při venkovní teplotě do -7 °C celou místnost krásně vyheřt. Jako experiment s vytápěním jsem na jižní zdi stodoly zhotovil „Trombeho stěnu“, ze níž při slunečním svitu proudí do stodoly vzduch ohřátý až na 40 °C. To samozřejmě zpřijemňuje můj častý pobyt v dílně, na níž jsem stodolu přeměnil. „Trombeho stěna“ bude také podrobně popsána v části *Rekonstrukce obrazem*.

